

บทวิจารณ์หนังสือ

ปฤงา ม.วิบูลย์¹

HANBAN. 2007. สัมผัสภาษาจีน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เล่ม 1.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.

หนังสือชุด สัมผัสภาษาจีน «体验汉语 Tìyàn Hànyǔ» จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของสำนักส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (The Office of Chinese Language Council International หรือ HANBAN) กับสำนักพิมพ์ Higher Education Press กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการของไทย โดยมอบหมายให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาภาษานานาชาติแห่งสำนักพิมพ์ Higher Education Press เป็นผู้ออกแบบจัดทำหนังสือเรียนชุดนี้ให้สอดคล้องตามบริบททางการศึกษาและวัฒนธรรมไทย

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือชุด สัมผัสภาษาจีนว่า คณะผู้จัดทำหนังสือแห่งสำนักพิมพ์ดังกล่าวของจีน ได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในการพิจารณาและออกแบบจัดทำหนังสือเรียนชุด สัมผัสภาษาจีน ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรการศึกษา

¹ Visiting lecturer, College of Foreign Languages and Culture, Chengdu University, Peoples' Republic of China.

ขึ้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เน้นการสื่อสารทั้งด้านฟัง พูด อ่าน เขียน และการแสดงออก ด้วยการให้เรียนรู้วัฒนธรรมของจีน การเชื่อมโยงสู่เนื้อหาสาระต่างๆ ของภาษาจีน และการใช้ภาษาจีนสื่อสารในสถานการณ์จริง ด้วยการเน้นการเรียนรู้ภาษาจีนที่ใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวแล้วค่อยๆ ขยายวงกว้างขึ้นให้เหมาะกับวัยของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หนังสือเรียนชุด สัมผัสภาษาจีน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งไม่มีพื้นฐานภาษาจีนมาก่อนหรือมีก็เพียงเล็กน้อย ประกอบด้วยหนังสือเรียนเล่ม 1 ถึงเล่ม 6 สำหรับการเรียนการสอน 6 ภาคเรียน นอกจากหนังสือเรียน 6 เล่มแล้วยังมีหนังสือแบบฝึกหัดเล่ม 1 ถึงเล่ม 6 และหนังสือคู่มือครูเล่ม 1 ถึงเล่ม 6 เพื่อให้ใช้ประกอบกับหนังสือเรียน และที่ดีมากคือ มีแผ่นซีดีบันทึกเสียงอ่านประกอบที่ให้มาพร้อมกับหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดเล่มละ 1 แผ่น ซึ่งเสริมให้แบบเรียนชุดนี้เป็นชุดสื่อการสอนภาษา จีนที่สมบูรณ์และทันสมัย

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะ สัมผัสภาษาจีน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เล่ม 1 หนังสือเรียนเล่มนี้จัดทำขึ้นสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาจีนที่ไม่มีพื้นฐานมาก่อน ดังนั้นจึงเริ่มด้วยบทนำและระบบเสียงภาษาจีน จากนั้นจึงเป็นบทเรียน 10 บท โดยแบ่งเป็น 5 หมวด หมวดละ 2 บท และเมื่อจบหมวดจะมีบททบทวนหมวดละ 1 บท เมื่อจบบททบทวนที่ 5 แล้วก็เป็นกรณีคำศัพท์ ซึ่งนอกจากจะทำให้สะดวกกับผู้เรียนที่จะค้นหาคำศัพท์ตามลำดับ A-Z ของเสียงอ่าน pinyin แล้ว ยังเป็นกรณีที่ทำให้ทั้งตัวอักษรจีนและคำแปลด้วย เป็นการออกแบบจัดทำที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียน และเมื่อเปิดค้นคำก็เท่ากับได้ทบทวนทั้งเสียงอ่านตัวเขียนภาษาจีนและความหมายของคำไปในเวลาเดียวกัน

บทนำในหนังสือเรียนเล่ม 1 นี้เป็นการต้อนรับเข้าสู่แบบเรียน
สัมผัสภาษาจีน ด้วยภาพแผนที่โลกที่มีรูปหมีแพนด้าน่ารักอยู่ตรงแผนที่
ส่วนที่เป็นประเทศจีน และมีตัวอักษรจีนบอกชื่อทวีปและมหาสมุทร
หน้าถัดไปเป็น คำกล่าวสวัสดิ์ คำกล่าวลา ขอบคุณ ขอโทษ ไม่เป็นไร
ที่มีภาพประกอบ แต่เป็นภาพกึ่งการ์ตูนที่ไม่ค่อยสวยงามและดูเด็กไปนิด
สำหรับแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผิดกับภาพอื่นๆ ในเล่มที่เป็น
ภาพถ่ายที่ดูเหมาะกับวัยของผู้เรียน ในบทนำยังแนะนำตัวเลข 1-10
วิวัฒนาการตัวอักษรที่ทำให้เหมือนคลี่ภาพออกเป็นตาราง และขีดพื้นฐาน
ตัวอักษรจีน 6 ขีด

ระบบเสียงภาษาจีนซึ่งอยู่ถัดจากบทนำเป็นการสอนระบบสัท
อักษร pinyin ให้ผู้เรียนรู้จักเสียงพยัญชนะ สระ (รวมทั้งสระที่ลงด้วย
เสียงนาสิก) และวรรณยุกต์ ตลอดจนพยางค์ในภาษาจีนกลาง โดยให้ฟัง
การออกเสียงจากแผ่นซีดีประกอบซึ่งดีมาก เพราะออกเสียงชัดเจนได้
มาตรฐาน เป็นสำเนียงภาษาจีนกลางที่ถูกต้อง แต่มีส่วนที่ควรปรับแก้
หากพิมพ์ครั้งต่อไป คือ การแปลคำ 韵母 yùn mǔ ว่า สระ ซึ่งไม่ตรงนัก
เพราะ yùn mǔ ในภาษาจีน หมายถึง สระและเสียงพยัญชนะลงท้ายใน
กรณีที่มีเสียงท้ายเป็นเสียงพยัญชนะ การแปลว่า สระ อาจทำให้ผู้เรียน
สับสน เช่น ในแบบฝึกหัดที่มีคำสั่งว่า “ฟังเทปแล้วเลือกสระที่ถูกต้องเติม
ลงในช่องว่าง” โดยที่ตัวเลือกคือ ān/āng īng/īn และ ōng ฯลฯ ซึ่ง
ผู้เรียนที่เป็นคนไทยจะเห็นว่า ตัวเลือกเหล่านี้ไม่ใช่สระอย่างเดียวแต่เป็น
เสียงสระที่มีเสียงตัวสะกดเป็นแม่กนและแม่กงในระบบอักษรวิธียุคใหม่

ต่อจากระบบเสียงภาษาจีน คือ บทเรียนที่แบ่งเป็น 5 หมวด โดย
จัดหมวดละ 2 บท รวม 10 บท โดยมีชื่อบทเรียงตามลำดับ ดังนี้ การทักทาย
ชื่อ เพื่อนนักเรียน เครื่องเขียน (อุปกรณ์ในการเรียน) ครอบครัว บ้าน
ของฉัน ของใช้ส่วนตัว สัตว์ (สัตว์ที่ขึ้นชอว) เพื่อน และบุคคลที่มีชื่อ

เสียง แต่ละบทจะมีทั้ง 4 ทักษะ และกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออก พร้อมกับแทรกเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ด้วย ทุกบทสามารถฟังเสียงอ่านประกอบได้จากแผ่นซีดี อย่างไรก็ตาม คำแปลศัพท์บางคำ ควรจะเพิ่มในภาษาไทย เช่น 你 nǐ และ 我 wǒ ไม่ควรให้คำแปลเพียงคำเดียวว่า “คุณ” และ “ฉัน” ควรให้คำแปลเพิ่มว่าเป็น “เธอ คุณ” และ “ฉัน ผม หนู คุณ” เป็นต้น ภาพประกอบที่ให้อ่านด้วยบทส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายที่แลดูดีและเหมาะสมกับวัย อีกทั้งยังทันสมัย เช่น มีภาพกราฟิกร ศรีชาพันธุ์เงินหลง และหวางลี่หง แต่ภาพที่เป็นภาพวาดบางภาพน่าจะปรับแก้ให้เหมาะสมขึ้น เช่น ภาพในหน้า 27 ภาพเด็กนักเรียนยืนยกมือไหว้โดยประนมมือเสมอกองกางศอกและไม่ก้มศีรษะ แต่โดยทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นหนังสือแบบเรียนที่ดี ใช้สื่อหลากหลาย แบบฝึกหัดก็มีต่างๆ ทั้งให้เติม ให้เลือก ให้เขียน และให้พิมพ์ส่งด้วยคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะเล่ม แบบฝึกหัด เป็นแบบฝึกหัดที่คิดว่าผู้เรียนจะสนุกกับการทำโดยฟังเสียงจากแผ่นซีดีประกอบและดูภาพประกอบที่มาในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ตาราง แผนภูมิ จิกซอว์ ภาพวาด ภาพถ่าย ฯลฯ

เล่ม คู่มือครู เป็นคู่มือที่จัดทำอย่างละเอียด แต่ละบทมีการวางแผนเตรียมการสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนให้ครูผู้สอนนำไปปรับใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถนำหนังสือเล่มนี้ไปใช้เป็นคู่มือในการสอนได้ดีทีเดียว แต่ละบทมี 4 หัวข้อคือ วัตถุประสงค์/เป้าหมายของบทเรียน การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน และความรู้เสริมในที่นี้จะยกตัวอย่าง บทที่ 1 ให้เห็นคร่าวๆ ดังนี้

บทที่ 1 การทักทาย

1. วัตถุประสงค์/เป้าหมายของบทเรียน

- นักเรียนสามารถใช้คำที่ทักทายอื่นๆ และสามารถแนะนำตนเองได้ว่าชื่ออะไร

- ให้รู้ศัพท์ 9 คำ (รวมคำศัพท์เสริม)

- ให้รู้ลำดับคำในประโยคพื้นฐาน : ประธาน+กริยา+กรรม (SVO) และรูปประโยคประธาน+กริยากรรม กับ ประธาน+กริยา+กรรม

- ให้รู้จักสระเดี่ยว 3 หน่วยเสียง (a, o, e) พยัญชนะต้น 4 หน่วยเสียง (b, p, m, f) และหน่วยเสียงวรรณยุกต์

- ให้เขียนตัวอักษรจีนได้ 3 ตัว (一/上/十)

2. การเตรียมการสอน

- ทำบัตรคำศัพท์แต่ละคำในบทที่ 1 ด้านหน้าบัตรให้เขียนคำจีน ด้านหลังบัตรให้เขียนสัทอักษร pinyin ของคำนั้นๆ บัตรคำต้องทำขนาดใหญ่พอที่นักเรียนที่นั่งอยู่แถวหลังสุดของห้องเรียนจะสามารถมองเห็นได้ชัด

- ทำบัตรหน่วยเสียงทั้งหมดที่เรียนในบทนี้โดยเขียนเป็นสัทอักษรไว้บนบัตรคำบัตรละ 1 หน่วยเสียง เพื่อจะได้นำมาเรียงผสมเป็นพยางค์ต่างๆ ให้นักเรียนฝึกอ่านได้ในชั้นเรียน

3. การวางแผนการสอน

บทที่ 1 ใช้เวลาสอนประมาณ 3 คาบ โดยมีแผนการสอนดังนี้

คาบที่ 1

1) นำเข้าสู่บทเรียน: ครูถามนักเรียนว่า คนไทยเวลาพบกันทักทายกันอย่างไร แล้วอธิบายเพิ่มว่า ฝรั่งเศสทักทายกันอย่างไร คนจีนทักทายกันอย่างไร

2) อธิบายส่วนที่เป็นบทสนทนา: ควรเริ่มโดยให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามก่อน แล้วค่อยอธิบายคำศัพท์ และอธิบายเรื่องการเปลี่ยนเสียงของวรรณยุกต์เสียงสามในวลี *nǐ hǎo* หลังจากนั้นจึงสอนตามลำดับ:

- ให้นักเรียนให้อ่าน ฟังออกเสียงให้ถูกต้อง ครูต้องคอยแก้เมื่อนักเรียนออกเสียงไม่ถูกต้อง

- อธิบายรูปประโยค SVO และให้นักเรียนเทียบว่าเหมือนภาษาไทยหรือไม่ในการเรียงลำดับคำ

- *nǐ hǎo* ในบทสนทนา 1 อยู่หน้า/หลังชื่อได้ แต่ในบทสนทนา 2 ต้องอยู่ข้างหน้านั้น (อธิบายไวยากรณ์ตามรูปประโยคที่ปรากฏและเปรียบเทียบกับภาษาไทยด้วยถ้าทำได้)

3) ฟังออกเสียงตามที่กำหนดในดวับท โดยให้ฟังจากแผ่นซีดี แล้วออกเสียงตาม ครูคอยดูแลและแก้เสียงให้ออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

4) สรุปลักษณะจบคาบเรียน โดยทบทวนบทสนทนาและเสียงที่ฝึกทั้ง 7 เสียงในบทนี้

คาบที่ 2

1) ทบทวน *pīnyīn* โดยใช้บัตรหน่วยเสียงสัทอักษรที่ได้เตรียมทำไว้ แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยฟังเสียงอ่านจากแผ่นซีดี

2) ทบทวนคำศัพท์และบทสนทนา โดยใช้บัตรคำที่ได้เตรียมทำไว้

3) ฝึกเขียนตัวอักษรจีนซึ่งเป็น *dùtǐzì* ทั้ง 3 ตัว คือ 一/上/十 ให้เน้นขีดแนวขวางและแนวตั้ง (จากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง) ให้นับขีด บอกชื่อขีด แยกส่วนประกอบของตัวอักษรจีนที่ไม่ได้ฝึกเขียนในบทนี้ที่เป็น *hétǐzì* ทั้งหมด

คาบที่ 3

1) นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการให้นักเรียนฝึกทบทวนการพักทาย

- 2) อธิบายส่วนที่เป็นแบบฝึกหัดเสริมซึ่งเป็นคำทักทายอื่น นอกจาก nǐ hǎo และบทสนทนาที่ให้เพิ่มไว้ในตัวบท
- 3) ทำแบบฝึกหัดด้วยการให้ฟังแผ่นซีดีแล้วทำแบบฝึก
- 4) สรุปก่อนจบคาบเรียน โดยทบทวนการทักทาย การออกเสียงที่เรียนในบทนี้

4. ความรู้เสริม

- 1) ความรู้เรื่องภาษา: แนะนำให้นักเรียนรู้จัก língshēngmǔ พยัญชนะ p/b พยางค์ bō... เสียงวรรณยุกต์โดยสอนการเขียนเครื่องหมายวรรณยุกต์และการสนธิของเสียง 3
- 2) ความรู้เรื่องตัวอักษรจีน: แนะนำให้รู้ตัวอักษรจีนเป็น fāngkuàizì แนะนำขีดพื้นฐาน 8 ขีด dú/ hétìzì, piānpáng และ bùshǒu
- 3) ความรู้เรื่องวัฒนธรรม: แนะนำเรื่องการทักทายในวัฒนธรรมจีน

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นคู่มือครูที่ดีมาก แนะนำเรื่องการสอนบทเรียนในหนังสือเรียน สัมผัสภาษาจีน อย่างละเอียด วางแผนการสอนให้ว่าแต่ละบทควรใช้เวลาสอนกี่คาบ โดยให้ใช้เวลาสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนคือ บทที่ 1-3 บทละ 3 คาบ และบทที่ 4-10 บทละ 4 คาบ รวมทั้งสิ้นใช้เวลา 37 คาบสำหรับบทเรียน 10 บท ส่วนบทหน้าที่เป็นระบบเสียงภาษาจีนนั้น ในคู่มือครูวางแผนการสอนโดยให้ใช้เวลา 2 คาบ ซึ่งเป็นเนื้อหาตั้งแต่หน้า 8-24 ในเล่มหนังสือเรียน สำหรับตรงนี้ก็คิดว่าให้เวลาน้อยเกินไป ปกติการจะสอนให้นักเรียนไทยซึ่งเริ่มเรียนในชั้นมัธยมปลายปีที่ 1 เข้าใจระบบเสียงภาษาจีน รู้จักระบบสัทอักษร pīnyīn ซึ่งรวมเสียงวรรณยุกต์ด้วยนั้น ควรใช้เวลาสอนประมาณ 8-10 คาบ